

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, za pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge izvenavstrijske dežele 6 K. Kdor hodi sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravištvu „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se pošilja do odpovedi. — Deležniki „Katoliškega tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 v. — Uredništvo: Koroška cesta štev. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravištvo: Koroška cesta štev. 5, vsprejema naročnino, inserate in reklamacije. — Za inserate se plačuje od enostopne petitvrste za enkrat 15 v, za dvakrat 25 v, za trikrat 35 v. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do srede popoldne. — Nezaprete reklamacije so poštnino proste.

Ptujski okrajni zastop.

Iz Sloven. gor.

Lanska volitev v okrajni zastop ptujski je pokazala, kako naglo propadajo kmetijski veliki posestniki. Kajti prej je bilo takih posestnikov še dva do tristo, lani niti ena dobra tretjina več! Veliko večino posestnikov volilcev so dale občine iz Slovenskih gor. Tu imamo najugodnejšo priliko, da vidimo, kako se število krči, da občine, ki so še pred 6 ali 8 leti dale deset in celo več veleposestnikov volilcev, danes komaj dva ali tri zamorejo.

Gospodarski napredek je malokje opaziti, večina posestnikov se za to ne zmeni! Navaden izgovor gospodarjev je: Tako je moj oče in moj ded delal, pa je šlo, zakaj bi jaz drugače delal? Da so se gospodarske razmere premenile docela, to se pušča v nemar! Tudi sinovi gospodarjev se za svoj bodoči stan nič ali le površno izobrazujejo. To se zdi mnogim še vedno kot nepotrebno!

Ko se hoče posestvo izročiti, ni nikjer denarja, da bi se ta ali oni sin ali hči v gotovini izplačala, začne se trgenje in kosanje posestva! Kmetiji se odtrgajo najboljši travniki, potrebne njive. Kar še ostane, se predrago izroči, se obremeni z vžitkom in izposojili, da prejemnik ne more shajati. Tudi on mora še kose odprodati, samo par let je trajalo in iz kmetije je nastala mala želarija, ali pa je vse razprodano. Tudi z neumnim pijančevanjem gospodarjev in sinov se dosti kmetij zapravi in razpravi! S posebnim državnim zakonom se je desetek znižal. Pa to malo koristi, ker se posestva po ptujski sodnji in po zvedenih previsoki cenijo v zapuščinskih zadevah! Posebno to je stvar, katera bi se morala zasledovati! Ali se res hoče to državni blagajni s

cenitvijo nazaj spraviti, kar je namenjeno za olajšavo kmetškemu ljudstvu?

Mi moramo vsi skrbeti in na to delati, da se dobre in lepe kmetije po našem okraju ohranijo, ne pa dasprotno!

Za bodočo volitev pa moramo naše glasove zbirati! V vsaki občini, v vsaki župniji se morajo posestniki zato sami brigati, da so vsi vpisi v zemljiški knjigi in katastarski pravilni. Tega ne more nihče drugi zasledovati, ker nihče ne ve, koliko ima ta ali oni posestnik predpisane dače, v katerih občinah poseduje zemljišča in ima dačo prepisano, na katero staro ime se dača še predpisuje itd. Brigajmo se za svoje pravice, skrbimo vsi, da bomo pripravljeni vsaki čas! Mogoče je, da imamo v kratkem zopet volitve!

Rusko-japonska vojska.

Kaj je z mirom?

V zadnji številki smo poročali, da je ameriški predsednik Roosevelt hotel posredovati, da bi se sklenil mir med Rusi in Japonci in takoj poročali, da se nam zdi, da Rusi toliko časa, dokler ne bodo zmagali, ne bodo sklepali miru. In dobro smo uganili. Vesti o sklepanju miru so popolnoma utihnile in vojska se nadaljuje. General Linevič sploh noče nič slišati o miru, ker je prepričan, da se v kratkem, ko pridejo Japonci bolj proti severu, položaj na bojišču popolnoma spremeni. Mi smo tudi prepričani, da slednjič zmagajo Rusi, ker sicer bo v desetletjih morala Evropa prestati naval azijskih narodov in sicer tako hud, kakoršnega zgodovina ne pozna. Zato se nam čudno zdi, da Evropa tako mirno gleda to vojno in da Angleži še celo Japoncem pomagajo. Toda

Angleži si kopljejo prav gotovo grob za svojo trgovino in morda tudi za svoje ozemlje na Daljnem Vzhodu.

Na suhem.

Kakor se poroča, se je general Linevič že umaknil s svoje prve obrambne točke, kar pa ne znači, da bi ne imel namena, se držati na pozicijah med Kirinom in Čangčunom. Prva ruska obrambna točka se je raztezala, kakor se vobče sodi, od Čakvakliena preko Šihagvaja do Posmenhenga. Gotovo je to, da se sedaj Linevič umika s svojih prvotnih pozicij z namenom, da se ustavi v močno utrjenih pozicijah med Kirinom in Čangčunom, nadejajoč se, da bo med tem dobil toliko okrepitvenja, da bo lahko uspešno kljuboval vsem japonskim navalom. Po poročilih iz Šanghaja pa je Linevič svoje skrajno desno krilo umaknil do železniške proge v bojazni, da bi je Japonci ne razdejali. Ta ukrep dokazuje, da je Linevič določil za svojo glavno obrambno točko ozemlje med Kirinom in Čangčunom.

Govori se, da je ruski vrhovni poveljnik v skrbeh zaradi obrambe železniške proge. Linevič je prepričan, da imajo Japonci namen, s prihodnjim bojem naskočiti Vladivostok; zato se je odločil, da se za vsako ceno upre japonskemu prodiranju v Harbin. Znano je, da je dobil iz Petrograda ukaz, da mora na vsak način zabraniti, da bi Japonci stopili na ruska tla.

Pred nekaj dnevi se je sestal v Hunčulinu vojui svet ruskih generalov, ki je trajal izredno dolgo. Med tem so dospela znatna ojačenja v Harbin, na Sungari, v Čangtu in Kirin. Rusi delajo noč in dan na utrdbah in polagajo mine.

Vesti, da je popolnoma obkoljen Linevič

LISTEK.

Izdajstvo.

Povest. Spisal J. V. Starogorski.

(Konec.)

Komaj se je naredil mir in izid volitve se naznani. Niti eden nasprotnikov ni bil izvoljen, sami značajni ljudje. Bledi od jeze, s penami na ustnih so stali, potisnjeni v kot. Oči so se jim svetile kakor šakalom. Morali so se umikati zmagovalcem, ki so rastle kakor velikani.

„Kmetje ste volili gospoda“, so se rogali.

„Pa vsaj svojo“, je zopet vzkipeł Logar. „Razumete, svojo gospodo, ne tujih ščuk, kakor bi vi radi. Nismo volili gospoda kmeta, ki je samo tedaj kmet, če hoče kaj od vas, drugače vas pa ne pogleda. Volili smo moža, katerim nismo ničesar dolžni, kakor vi, ki ste bili primorani, da vas ne odere na meh. Hohoho!“

„Drži gobec, stari bedak“, zarohni Izidor. Logar mu obrne hrbet in vpraša tako ironično, da še je druge zgrozilo.

„Vprašajte, vprašajte, koliko smodnika je kupil in kedar ga bo postreljal. In če bo rabil majhne ali velike topiče ali celo topove. Vprašajte ga... Pa še to, koliko žganjice je na

pipi in če je na puf. In teletine in... vprašajte ga.“

To zaničevanje je huje zaskrbelo nasprotnike kakor poraz. Posebno ker se je vse krotalo Logarjevemu govorjenju in mežikanju z levim očesom. Kar dvigali so pesti.

Logar je pa popravil svoje ščetinaste brke, stisnil pesti in pljunil.

„Pfuj! Dolžniki ne bodo grozili svobodnemu človeku... Ljubše vam je tlačaniti, kakor pa biti lastni gospodarji... Pfuj... saj rečem pfuj!“

„Kdo je izdajalec?“ so rinili k njemu.

Logar je pa skočil na klop, da so ga vsi videli.

„Kdo je? vprašate. Vsi oni, ki so volili nasprotnike Slovencev, vsi oni, katerim je mačeha ljubša od lastne matere.“

„Sem li jaz... jaz...“

„Ha, da bi se vam glave spremenile v zeljate in prišle kozice pa bi jedle, alf pa da bi se spremenili v solnate stebre, kakor Lotova žena. — Pri zadnji večerji je tudi vaš patron vprašal Gospoda, če je on tisti, ki ga bo izdal, sam je pa vedel najbolj... Pfuj... Kdo nima denarja za vrv? Iskarijot je vsaj dobil denarje, vi pa se z žganjico ne morete obesiti.“

Logar je izlekel oguljeno denarnico in vrgel par petic med nasprotnike.

„Kdor nima denarja za vrv... Evo!... Ali nisem milosrčen. Izidor še vam tega ne privošči...“

Logar še bi huje razgrajal, ako bi ga njegovi ne potegnili med se in ga odveli iz sobe.

Nasprotniki so vpili, da ga tožijo, kar se pa ni zgodilo. Ali so se sramovali? Mogoče!? „To je prokleti človek“, je vrelo med njimi.

„Prav je govoril“, so rekli na tibem omi, ki so bili primorani, ali radi dolga, ali česar drugega.

Izidor je pa priletel ves divji domov.

„Naj še se mi oni vrag samo enkrat prikaže v moji hiši, pokažem mu.“

Hčer se je ustrašila. Vedela je, kaj se je zgodilo. Ni hotela pokazati pisma, vedoč, da bi grmelo, ali še kaj hujšega.

Izidor je pa hodil po hiši in se lovil za glavo in ušesa.

„Ta sramota, basama terentete... ako bi me še ne sleparil tako, da sem res trdno upal na zmago. Sedaj pa ta poraz... In oni človek s svojim vražjim jezikom... Ali njemu ne morem do živga, pač pa posvetim Kalinu.“

Ali Izidor se je blamiral tudi tukaj. Kalin je zaupal vse odvetniku in ko je vložil Izidor tožbo, se mu je vrnil denar, ker po postavi ni nič prej opominjal na vrnitev.

ter da se nahaja v obupnem položaju, niso posebno verjetne, če je verjeti nekaterim listom. Bojna vrsta je dolga do 200 kilometrov in pri taki razdalji je popolno obkoljenje nemogoče. Taki manevri zamorejo za napadalec postati bolj nevarni, kakor za branitelja, ker oni deli svoje sile in se s tem izpostavlja nevarnosti delnih porazov. V tej vojski ostane glavna stvar za način vojevanja: obojestransko razmerje sil. Ako imajo Japonci res dvakrat več vojakov ko Rusi, potem osredotočijo na točki, na kateri mislijo napasti, lahko nasproti Rusom 10 krat več sil ko Rusi, a to pri današnjem modernem orožju ne podaja nikakega zagotovila ako branitelj dobro strelja.

Japonci so te dni prodirali po Kirinski cesti. Imeli so tri bataljone, štiri eskadroni in dvanajst topov. Ruski oddelek 1000 mož se jim je ustavil v bran in dasiravno so se morali Rusi premoči umakniti, vendar so prizadeli Japoncem velike izgube.

Znano je, da se pripravljajo Japonci, da oblegajo Vladivostok in so v ta namen že pričeli s pripravami. Šesti trdnjavski artilerijski polk je že došel iz Kronštata v Vladivostok ter dobil nalogo, da gradi nove utrdbe in popravlja že obstoječe utrjene pozicije. Tudi inženirski vojski so dobili v zadnjem času mnogo ojačenj.

Kakor se „Novemu Vremenu“ brzojavlja iz Vladivostoka, je admiral Birilev dne 15. t. m. pregledal pristanišče in tamkaj usidrano vojno brodovje ter izročil vsemu vladivostokskemu prebivalstvu v carjevem imenu najiskrenejše pozdrave s pozivom, da naj zastavijo vse svoje moči, ako bo potreba, v obrambo trdnjave. V okolici Vladivostoka je vse mirno.

General Linevič sam poroča, da so Japonci v severni Koreji jeli prodirati proti Vladivostoku. Iz Londona pa se poroča, da prodira general Hazegava, ki se je s svojo vojsko izkrcal koncem aprila v Genzanu, proti zalivu Posjet in se mora že nahajati v bližini reke Tumen. Vsak čas se pričakuje, da dojdejo važna poročila o hudih bojih ob reki Tumen. Armada generala Hazegave šteje baje 100.000 mož. Čim osvoji zaliv Posjet, bodo Japonci jeli tamkaj izkrcavati oblegovalne topove in nove voje.

Tako bomo morda že kmalu poročali, da Japonci že oblegajo Vladivostok. Po naših mislih jim pa ne bo šlo preveč dobro, ker Rusi so se dobro pripravili in utrdili. Vladivostoka trdnjava je mnogo bolj utrjena nego Port Artur. Tudi je dobro preskrbljena s streljivom in živili. Tudi so čete spočite in že vse navdušene za boj.

Po slovenskem okraju je pa odmevalo od logov do logov, od vasi do vasi edina beseda: „zmaga“. Kakor nekdanj, ko so naši dedje premagali sovražnika, tako je bilo tudi sedaj vse veselo. Sedaj še-le se je videlo, kako uslugo so prinesli volilci s svojim značajem Sloveniji. Celi okraj se je prebudil. Prišli so na sled raznim sleparijam in dosedanjemu načelniku so prodali vse in ga djali pod ključ.

„Bog ve, ali je vlovil moj groš za vrv“ se je bahal Logar. „Sedaj bi ga bil menda potreben. Ali za vse nisem imel denarja pri sebi. Kravo bi pa rad prodal, ako bi se prišli oglasi in rekli: „stric Ludvik, groš za vrv, bogme niman nič... primojdunaj, da bi...“

Zvedelo se je, to seveda tudi Ivanka, kako je nagovarjal Matej očeta, naj voli narodno. In sedaj so še ga jeli bolj čislati.

Matej se je pa čutil srečnega in zadovoljnega...

Z Ivanko, ki mu je prva čestitala, da je postal takov rodoljub, je postal največji prijatelj. Na tihem je mogel priznati, da ga je le njeni globoki pogled in njen mirni značaj rešil prepada in ga spravil na pravo pot. Dober angelj varuh...

Marsikdo si misli, da oni, ki je miren, ki je tako rekoč nepoznan in brez velikega pomena v življenju in borbi za domovino, da tak nemore storiti ničesar. Vendar se v takih dušah

Politični ogled.

Slovensko vseučilišče v Ljubljani. Naučni minister dr. Hartel je v proračunskem odseku dne 22. t. mes. na besede poslanca Robiča odgovoril, da je vlada pripravljena ustanoviti polagoma vseučilišče v Ljubljani in da bo takoj pričela potrebne poizvedbe in pogajanja. To bi torej bili prvi resni koraki, da dohimo Slovenci svoje vseučilišče. Osupnilo pa je vse Slovence, ker je naučni minister Hartel izjavil, da so nekateri Slovenci želeli, naj se na ljubljanskem vseučilišču predava nemški. Gotovo je, da so bili ti „Slovenci“ kranjski liberalci, neki list imenuje celo ljubljanskega župana Hribarja. Skoraj neverjetno!

Srbi na Slovenskem. Dne 13. julija bo krenilo več Srbov iz Belgrada na izlet na Slovensko. Izleta se udeleži cvet belgradskega razumnštva in najuglednejši belgradski meščani. Pot bo trajala 4 dni, posetili bodo tudi Ljubljano. V Belgradu se vse živo zanima za ta izlet, katerega Srbi vračajo Slovincem, ki so obiskali Belgrad ob priliki kraljevega kronanja. Predlog, naj se priredi ta pohod, je stavil Slovenec Janko Vukasović, pehotni podpolkovnik in poveljnik belgradske žendarmije; a poleg njega se trudijo za lepo prireditve gospodje dr. Jovan Cvijič, profesor geografije na belgradskem vseučilišču, Milutin Stepanović, član glavne kontrole, trgovec Marko Vuletič (Stibilj) in urednik „Politike“ Slovenec Vladislav Ribnikar. Za izlet se je prijavilo večje število srbskih častnikov in dam. — Ob priliki odkritja Prešernovega spomenika se bo organiziral še večji izlet v Ljubljano.

Avstrijske vojaške priprave v južnih Tirolah. „Corriere della Sera“ poroča iz Ale o velikih vojaških pripravah. V Trento so pripeljali mnogo topov in jih spravili v trdnjave Doss Trento, Lardare, Giudicario in v trdnjave, ki stražijo ceste ob strani jezer Levico in Caldonazzo. V Carvari (na Ladin-skem) so napravili veliko zalogo orožja, živil pa v Valarsi (na cesti iz Rovereda v Vicenzo na Laškem). V ta okraj so prišli častniki, da proučujejo, kako zgraditi trdnjave, ki naj zapró pota. Ravnotako skupljajo orožje in živila v Colle Santa Lucia, v Livinallongo in v visoki planini Cordevole, par korakov od italijanske meje. Vzlic preklica se bodo vršile avgusta meseca vojaške vaje v Valle di Ron. V Romenu zidajo stanovanje za cesarja, v Carvenu pa za nadvojvodo Evgena.

često skriva velik duh, ona moč, ki vžiga sama in vspodbuja nehote druge do dela... Ali mi poznamo premalo take značaje... nočemo jih poznati.

V Ivankini duši je pa večkrat vstajala podoba Matija, posebno, ako je bila sama. Zastonj se je trudila, da si jo iztrga. Ali kar priplava, kakor tihotapec v srce človeka, to ostane. Nobena, še tako kruta sila je ne iztrga, še manj pa zatre.

Med seboj sta sicer govorila same navadne stvari in snovala kake načrte. Čutila sta pa, da jima bije srce močnejše, da hočejo usta govoriti vse kaj drugega. — Ali nista se drznila.

Konečno pa sta premagala tudi to bojazen, in zaupala sta si svoji sreči, ki sta se našli tako čudnim potom in povsem mirno.

In bila sta srečna... popolnoma srečna...

IV.

Nekaj let je preteklo.

V oni gostilni, kakor pred leti, so zopet sedeli možakarji, med njimi tudi Gorjak in pa župan Kalin.

„Danes so ju drugikrat vrgli!“ reče Logar in sprazni kupico na dušek. „Pred leti bi si ne mislil tega.“

„Nas nobeden“, reče Možgan. „Pa se je tudi predručil tvoj Matej, da je veselje. In tvoja Ivanka, Gorjak, tudi ni kar tako. Blagor jim, ki imajo take otroke.“

Dopisi.

Sv. Ilj v Slov. gor. (Nemško rogoviljenje.) Nesrečna Šentkungota, kaka nenadomestljiva izguba te je zadela! Leta in leta so te osrečevali veliki sinovi slavnih slovenjgoriških in drugih Germanov in „nemški bogovi“ so rosili na tebe blagoslov edino zveličavne nemške kulture! Ali zdaj je vse proč! Zapustili so te in se preselili v Šent Ilj, in še hočejo njega osrečiti. Lepi Št. Ilj pa jim hoče biti bolj hvaležen; naučiti jih hoče zato najprej tega, kar je potrebno najprej vsakemu tudi najbolj priprostemu človeku, namreč dostojnega obnašanja. Pretečeni teden so zopet prišli. Obnašali so se že bolj spodobno; niti bajlali niso tako po živinsko kakor je bila njih navada. Samo pri odhodu naj še tudi ne pozabijo, da so ljudje in da so na tujih tleh. Takrat namreč vsikdar tako grdo tulijo, slišijo se tako divji glasovi, da v bližini nikdo ne more spati. Motenje nočnega miru je po postavi prepovedano. Ali tega ne ve slavno šentiljsko županstvo?! Mislimo, da bomo sčasoma vse skupaj naučili dostojnosti. Šaj so zdaj že celo slovensko pesem iz bližine z velikim spoštovanjem tiho poslušali; da, še celo nekega „Slovence“ niso vrgli na cesto, ki je po nepriliki zašel med nje. To je lepo!

Kaj se je tam govorilo, tega pred javnostjo ne upamo povedati. Neslani Boštjan ali Vastjan je strastno udrihal po Slovincih. Še je pač mlad, brez skušnje, zato pa se ne more kaj pametnega od njega zahtevati. Naj še le gre v šolo; pouka je še silno potreben. Če bi se bil kdaj kaj naučil, bi moral vedeti, da Št. Ilj ni bil nikdar nemška posest, ampak da so tukaj in še veliko dalje proti severu in zahodu prebivali Slovenci. Torej, ljubi Boštjan, le knjige v roke in malo med ljudstvo pogledati; s samim žveplom se dandanes ne pride več daleč, niti v državni zbor ne. Seveda so mu komiji in učitelji ploskali. Posebno se je Sadu, nadučitelju slovenske šole, čutil med govorom presrečnega pod vsenemško frankfurta-rico. Mogočno mu je vskipela kranjska kri in gromovito je zaklical: hajl, Boštjan! Še le ko je prespal velikanskega „nemškega“ mačka, se je z grozo spominjal, kako gorostasno nemunst je zopet storil; tako ga vsikdar potem k dobremu opominja njegova vroča slovenska kri. Vsega pač ni mogoče dopovedati, kar se je še tam kvasilo.

Zažgali so tudi kres. Kakšna nespamet in nevednost! Berite zgodovino vseh nemških narodov, nikjer ne boste našli kresov; pač pa je to že starodavna slovenska navada, o kateri poročajo tudi nemški zgodovinarji. Pri

„Prav res sem vesel, da je tako vse prišlo. Ali ne prijatelj, Gorjak? Za starega bova, pa nič ne de.“

„Seveda. Ako bi se ne strinjal, bi ne privolil. Pa morala sta se že precej dolgo rada videti“, meni Gorjak.

„Kaj pa“, reče Logar in začne mežikati, „to sem samo jaz vedel in molčal, seveda. Vidiš, in tako je izteklo vse na dobro. Nimamo tujega gospodstva, imamo slovensko uradovanje, slovenske uradnike, vse slovensko vse domače. In povrhu še gostijo in ni vrag, da bi človek ne bil vesel.“

„Zelo smo napredovali“, trdi Možgan. „Ne, da bi se hvalili; ali če pogledamo v šolo. Vse se uči nekako vspešno in razumejo tudi nekaj več kakor prej. Prej so nam dajali ljudi za učitelje, ki so bili, ali drugače za nič, ali pa je bilo njih glavno delo nemškutarjenje. In deca je bila kar divja. Če se pa je kdo znašel, da se je zavedel svojega poklica in da je rojen Slavjan, so ga hitro spravili. Šaj veste, kako se je godilo z učiteljem Alojzom M., ker je preveč pomagal ljudstvu. Sedaj?... Vse cveti, kakor majnika v naravi, cel okraj je drugačen. Ni več slišati o krivicah in nasilju ali kaj podobnega. Vsak se giblje prosto in veselo.“

„Ko bi že prej napravili tako, bi bilo sedaj pa bolje. Sedaj sem prepričan, da si člo-